

Тема 1

ОСНОВИ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ

Актуальність Соціально-економічні зміни і науково-технічний прогрес в Україні в останні три десятиліття привели до посилення негативного антропогенного впливу на навколишнє середовище. В результаті цього захворюваність і смертність населення України істотно зросли, і чисельність громадян країни почала стрімко скорочуватися. Усвідомлення екстреної необхідності збереження і зміцнення здоров'я населення привело до зародження в українській спільноті нових ідей, суть яких зводиться в зміщенні акцентів системи охорони здоров'я від лікування до профілактики. У цих умовах уміння ефективно організовувати і проводити заходи, що забезпечують охорону здоров'я та профілактику різних захворювань, набуває як ніколи важливе значення.

При обґрунтуванні, реалізації та контролі виконання попереджувальних заходів лікарі профілактичної медицини взаємодіють з великим колом посадових осіб: керівниками різного роду організацій, чиновниками різного рангу; владними структурами та їх представниками, населенням і т. д. Багато з перерахованих посадових осіб з невеликою охотою бажають взаємодіяти з лікарями-профілактиками. Тому контакт з ними відбувається, як правило, з ініціативи самих лікарів, які забезпечують наглядові функції. При цьому лікарі профілактичної медицини відчують і долають не лише психологічний опір, але і активні протидії, іноді навіть силові. Ці обставини вимагають від лікарів, які здійснюють санітарно-епідеміологічний нагляд, пам'ятати про професійний обов'язок і інтереси держави, населення, в т.ч. хворих, і диктує необхідність бути готовим вступати в конфлікти заради інтересів справи і з честю з них виходити, домагаючись неухильного дотримання законодавства. У зв'язку з цим, для успішного здійснення своєї діяльності лікар профілактичної медицини повинен володіти широким колом знань: не тільки медичних, але і юридичних.

1. Навчальна мета

1.1. Оволодіти знаннями про санітарію і санітарно-епідеміологічний нагляд, їх мету, завдання, складові частини.

1.2. Засвоїти законодавчі аспекти професійної діяльності спеціаліста у сфері громадського здоров'я та загальні принципи проведення санітарно-епідеміологічного нагляду.

2. Вихідні знання та вміння

2.1. *Знати:*

2.1.1. Поняття «профілактика» як одна з основ медицини та провідний принцип охорони здоров'я населення.

2.1.2. Законодавчі аспекти професійної діяльності спеціаліста в сфері громадського здоров'я:

- Конституція України;
- Закон України "Про санітарне та епідеміологічне благополуччя населення";
- Закон України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності";

- Закон України "Про захист від інфекційних захворювань" та ін.

2.1.3. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю).

2.2. *Вміти:*

2.1.1. Використовувати чинне законодавство під час здійснення санітарно-епідеміологічного нагляду.

2.1.2. Проводити відбір зразків продукції для визначення її якісних показників та оформляти акт відбору зразків продукції.

3. Питання для самопідготовки

3.1. Профілактика як провідний принцип охорони здоров'я населення. Профілактика суспільна, особиста, первинна, вторинна, третинна.

3.2. Визначення поняття гігієни як науки. Методи гігієнічних досліджень, їх класифікація та характеристика.

3.3. Санітарія як практичне застосування положень гігієни, гігієнічних норм і правил.

3.4. Методи вивчення стану навколишнього середовища, їх сутність та особливості застосування.

3.5. Законодавство України про охорону здоров'я.

3.6. Зміст основних понять: здоров'я; охорона здоров'я; санітарно-епідеміологічне благополуччя населення; біологічна безпека; епідеміологічна безпека; ризик; прийнятний ризик; державні санітарні норми, правила, гігієнічні нормативи.

3.7. Принципи охорони здоров'я в Україні.

3.8. Основні завдання стратегії ВООЗ «Здоров'я для всіх у 21 столітті» та її досягнення.

3.9. Поняття про Державний санітарно-епідеміологічний нагляд; основні завдання; види заходів державного санітарного-епідеміологічного нагляду.

3.10. Основні форми діяльності фахівця у сфері державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

3.11. Принципи державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

3.12. Загальні вимоги до здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

3.13. Санітарно-гігієнічна експертиза: визначення, мета, завдання, об'єкти, які підлягають експертизі. Сертифікат про проведення санітарно-гігієнічної експертизи.

3.14. Порядок відбору зразків продукції для визначення її якісних показників та форми акта відбору зразків продукції.

3.15. Структура акту відбору зразків продукції.

3.16. Державний соціально-гігієнічний моніторинг: поняття, мета, завдання, яким документом регламентується, об'єкти та обсяги моніторингу, шляхи проведення, інформаційний фонд даних.

4. Завдання для самостійної підготовки

4.1. Укажіть правильні відповіді у тестах:

1. Передумовами для проведення реформ в службі санітарно-епідеміологічного нагляду були:

а) економічна криза у країні

б) проведення адміністративно-політичних реформ, спрямованих на розподіл законодавчої, судової та виконавчої влади

в) слабка нормативно-правова основа організації нагляду

г) вірно а і б

д) вірно б і в

2. Основними завданнями центрів санітарно-епідеміологічного нагляду до реформування були:

а) нагляд за дотриманням санітарного законодавства

б) представлення інформаційно-аналітичних матеріалів з питань санітарно-епідемічного благополуччя в органи виконавчої влади

в) проведення попереднього та поточного санітарно-епідеміологічного нагляду

г) вірно а, б і в

д) вірно а і в

3. Основними завданнями територіальних відділів санітарно-епідеміологічного нагляду після реформи є:

- а) забезпечення нагляду за дотриманням санітарного законодавства
- б) організація соціально-гігієнічного моніторингу на території
- в) проведення лабораторно-інструментальних досліджень
- г) вірно а, б і в
- д) вірно а і б

4. Встановіть відповідність у фінансуванні органів і установ державного санітарного нагляду:

- а) державний бюджет
- б) позабюджетні джерела
- в) регіональний бюджет
- г) вірно б і в
- д) вірно а і б

5. Санітарно-епідеміологічне благополуччя населення забезпечується:

а) заходами щодо притягнення до відповідальності за порушення санітарного законодавства РФ в області забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення

б) проведенням соціально-гігієнічного моніторингу

в) ліцензуванням видів діяльності, що представляють потенційну небезпеку для людини

- г) проведенням державного санітарно-епідеміологічного нормування
- д) всіх перерахованих вище

6. Відповідно до Закону «Про санітарно-епідеміологічне благополуччя населення» громадяни мають право на:

а) сприятливе середовище проживання, чинники якої не справляють шкідливого впливу на здоров'я людини

б) отримувати інформацію про санітарно-епідеміологічну обстановку, як і технологіях виготовлення продуктів і товарів

в) здійснювати громадський контроль за виконанням санітарних правил

г) вносити до органів державної влади, органи місцевого самоврядування, органи, що здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, пропозиції про забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення

- д) все перераховане вище

7. Санітарно-епідеміологічне благополуччя населення забезпечується за допомогою:

а) профілактики захворювань
б) проведення соціально-гігієнічного моніторингу
в) державного санітарно-епідеміологічного нормування
г) захід щодо гігієнічного виховання і навчання населення та пропаганді здорового способу життя

д) усього перерахованого вище

8. Підставою для позапланової перевірки юридичної особи є:

а) контроль виконання приписів про усунення виявлених порушень

б) щомісячний контроль виробничого середовища або продукції, що випускається господарюючими об'єктами

в) звернення громадян зі скаргами на порушення їх прав та інтересів діями (бездіяльністю) інших юридичних осіб та (або) індивідуальних підприємців, пов'язані з невиконанням або обов'язкових вимог.

г) вірно б і в

д) вірно а, б і в

9. Планові заходи державного санітарно-епідеміологічного нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання, яка віднесена до високого ступеня ризику, здійснюються

а) не частіше одного разу на два роки;

б) не частіше одного разу на три роки;

в) не частіше одного разу на п'ять років;

г) не частіше одного разу на сім років;

д) не частіше одного разу на рік.

10. Планові заходи державного санітарно-епідеміологічного нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання, яка віднесена до середнього ступеня ризику, здійснюються

а) не частіше одного разу на два роки;

б) не частіше одного разу на три роки;

в) не частіше одного разу на п'ять років;

г) не частіше одного разу на сім років;

д) не частіше одного разу на рік

11. Планові заходи державного санітарно-епідеміологічного нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання, яка віднесена до незначного ступеня ризику, здійснюються

а) не частіше одного разу на два роки;

б) не частіше одного разу на три роки;

в) не частіше одного разу на п'ять років;

г) не частіше одного разу на сім років;

д) не частіше одного разу на рік

12. Підставою для позапланової перевірки юридичної особи є:

а) контроль виконання приписів про усунення виявлених порушень

б) щомісячний контроль виробничого середовища або продукції, що випускається господарюючими об'єктами

в) звернення громадян зі скаргами на порушення їх прав та інтересів діями (бездіяльністю) інших юридичних осіб та (або) індивідуальних підприємців, пов'язані з невиконанням або обов'язкових вимог.

г) вірному 2 і 3

д) вірно 1 і 3

5. Структура та зміст заняття

На початку заняття ознайомлює студентів з методами роботи, у т.ч. з порядком і умовами використання дистанційних технологій навчання, і регламентом оцінювання дисципліни, інформує студентів про порядок оформлення протоколів і порядок відробки пропущених занять. Далі проводиться письмовий (або тестовий на платформі дистанційного МІХ) контроль вихідного рівня знань студентів. Студенти відповідають на питання з різних предметів, що передували курсу «Основи санітарно-епідеміологічного нагляду» і які використовуються у санітарно-епідеміологічних дослідженнях. Основна частина заняття присвячується детальному вивченню питань п. 3. Наприкінці заняття студенти дають відповіді на тести п. 4.

6. Література

6.1. Даценко І.І. Профілактична медицина. Загальна гігієна з основами екології: підручник / І. І.Даценко, Р. Д. Габович. — 2-е вид., перероб. та доп. — К. : Здоров'я, 2004. — С.5 - 20.

6.2. Гігієна та екологія : підручник / За ред. В.Г. Бардова. — Вінниця : Нова Книга, 2006. — С. 14-33.

6.3. Бебешко П.С. Основи профілактичної медицини: підручник / П. С. Бебешко, Ю. С. Скоробега, О. П. Коріняк. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К. : ВСВ "Медицина", 2011. — С 3 - 25.

6.4. Лекція з теми.

Додаток 1

Порядок оформлення протоколів занять з дисципліни «Основи санітарно-епідеміологічного нагляду»

1. При підготовці до занять студент записує у протокольному зошиті: дату проведення заняття, номер протоколу, тему заняття, навчальну мету, основні терміни та визначення, методи та алгоритми досліджень.

2. На занятті студент записує відповіді на теоретичні питання, які розглядаються, розв'язання професійно орієнтованих завдань, висновки та рекомендації.

3. У заключній частині кожного заняття викладач перевіряє та підписує протокол.

Додаток 2

Зміст і предмет вивчення дисципліни «Основи санітарно-епідеміологічного нагляду»

Професійна підготовка фахівців спеціальності "Громадське здоров'я " не може бути якісною і ефективною без глибокого вивчення основ санітарно-епідеміологічного нагляду. Ці знання є фундаментом для формування у студентів гігієнічного світогляду і мислення профілактичної спрямованості, а також здібностей до рішення певних професійних завдань, серед яких основними є:

- вміння використовувати у професійної діяльності законодавчі документи, які гарантують санітарно-епідеміологічне благополуччя, здорові умови праці, побуту, відпочинку; вивчення основних правових аспектів діяльності служби громадського здоров'я на сучасному етапі;

- організація і проведення санітарно-гігієнічної експертизи, санітарно-епідеміологічне обстеження;

- прогнозування впливу об'єкта навколишнього середовища на здоров'я населення;

- організація та проведення комплексних заходів епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами і неінфекційними захворюваннями, виявлення ризиків для здоров'я населення, інформування суспільства та уповноваженого органу управління;

- забезпечення готовності і своєчасного реагування на епідемії та спалахи інфекційних хвороб та інші надзвичайні події у сфері громадського здоров'я;

- розробка та реалізація комплексних заходів та програм з профілактики та лікування захворювань, які спричиняють найбільший негативний соціально-демографічний вплив та економічні наслідки;

- забезпечення функціонування ефективної національної системи моніторингу та оцінки у сфері громадського здоров'я, як частини міжнародної (європейської) системи оцінки та прогнозування ризиків щодо поширення інфекційних та неінфекційних захворювань, якості та тривалості життя населення;

- розробка на основі доказових даних та впровадження ефективних технологій виявлення та визначення шляхів мінімізації впливу факторів (чинників) ризику захворювань та створення сприятливого для здоров'я середовища;

- розробка та впровадження стратегії формування усвідомленого та відповідального ставлення населення до власного здоров'я як базової цінності життя; пропагування безпечної поведінки з метою уникнення ризиків інфікування соціально-небезпечними хворобам;

- розробка обґрунтованих пропозицій щодо політик і стратегій у сфері профілактики інфекційних хвороб та неінфекційних захворювань, проведення аналізу санітарно-епідемічної ситуації та підготовка пропозицій Міністерству охорони здоров'я України для прийняття управлінських рішень у сфері громадського здоров'я, визначенні пріоритетних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб та неінфекційних захворювань;

- ведення державного обліку інфекційних і професійних захворювань та отруєнь;

- аналіз наукової літератури і офіційних статичних оглядів та ін.

Предметом вивчення даної навчальної дисципліни є система заходів, законодавчих актів, науково обґрунтованих гігієнічних нормативів та правил, спрямованих на охорону навколишнього середовища, здоров'я людей та покращення санітарних умов життя.

Дисципліна "Основи санітарно-епідеміологічного нагляду" має *міждисциплінарні зв'язки* з філософією, медичною соціологією, інформатикою, фізикою, біологією, мікробіологією та вірусологією, медичною та загальною хімією, біоорганічною та біологічною хімією, фізіологією, патологічною фізіологією, внутрішніми хворобами, радіаційною медициною, медичним правом, гігієною навколишнього середовища та основами біобезпеки, біоетикою.

Особливості професійної діяльності фахівця у сфері санітарно-епідеміологічного нагляду

Вирішення завдань гігієни та епідеміології в умовах сьогодення вимагає від фахівця у сфері санітарно-епідеміологічного нагляду широкої ерудиції, глибоких загальних і спеціальних знань, творчого підходу до вирішення проблем, що виникають.

Щоб оцінити стан навколишнього середовища, яке безперервно змінюється внаслідок використання нових джерел енергії, впровадження нових технологій, засобів автоматизації, комп'ютеризації, робототехніки, застосування великої кількості хімічних речовин, що призводить до різкого погіршення екологічної ситуації, фахівець у сфері санітарно-епідеміологічного нагляду повинен добре знати фізику, хімію, біологію та інші загальнотеоретичні дисципліни. Вивчення впливу навколишнього середовища на індивідуальне та колективне здоров'я зокрема вміння аналізувати епідемічний процес з

урахування змін генотипу людини, стану імунітету і властивостей збудників інфекційних захворювань, неможливе без обізнаності з питань нормальної і патологічної фізіології, біохімії, математичного аналізу. Планування і впровадження профілактичних заходів, прогнозування гігієнічної ситуації вимагають володіння регресійним, дисперсійним, кореляційним математичним аналізом, електронно-обчислюваною технікою.

Перебудова нашої держави і перехід до ринкових відносин обумовлюють потребу володіти фахівцем у сфері санітарно-епідеміологічного нагляду основами знань з економіки и права.

Професійна діяльність сучасного лікаря-профілактика характеризується рядом деонтологічних особливостей. По-перше, якщо в деонтологічному відношенні об'єктом і суб'єктом професійної діяльності лікаря-лікувальника є хвора людина, її родичі і близькі, колеги по роботі, і коло його професійного спілкування цим обмежене, то деонтологічні контакти лікаря-профілактика значно складніші і обширніші. Під час наукового обґрунтування, впровадження і контролю виконання профілактичних заходів лікарі профілактичної медицини повинні повсякденно спілкуватися з широким колом посадових осіб – керівниками і співробітниками різних відомств, установ, закладів, підприємств, працівниками державної адміністрації, народними депутатами різних рангів, різними контингентами і групами населення та ін. У цьому відношенні професійну діяльність лікаря-лікувальника слід визначити деонтологічно монопрофільною, а лікаря-профілактика — багатoproфільною.

Інша деонтологічна особливість лікаря профілактичної медицини у сфері організації санітарно-епідеміологічного нагляду є потреба в постійному проявленні ініціативи. У лікувальній медицині спілкування між лікарем і хворим звичайно відбувається з ініціативи хворого у зв'язку з його захворюванням. У професійної діяльності лікаря-профілактика діловий контакт виникає, як правило, з ініціативи самого лікаря, причому досить часто він зустрічає психологічний опір і навіть протидію з боку посадових осіб. Відстоюючи інтереси держави, регіону, міста, колективу підприємства, лікар-профілактик повинен досить часто вступати в конфліктні ситуації. обумовлені не характерологічними особливостями тих, хто контактує, а інтересами справи. Тому надзвичайно важливим є деонтологічна вимога до професійної діяльності лікаря-профілактика — він повинен мати високі дипломатичні здібності та рівень культури. Цілком очевидно, що поряд із власне професійними знаннями успіх лікаря профілактичної медицини в значній мірі залежить від його особливості, уміння увійти в діловий контакт, видати вірний і адекватний стиль діалогу та інших форм взаємовідношень, тобто від його дипломатичних здібностей і навичок.

Отже, щоб успішно виконувати свої функції, сучасний лікар-профілактик повинен мати кваліфіковану професійну лікарську підготовку, широкий гігієнічний і соціальний світогляд, який спирається на великий обсяг різнобічних знань і умінь. Крім того, лікар повинен бути свідомим громадянином своєї держави, сповненим принциповості, наполегливості, мужності, великої громадської відповідальності, знати юридичні закони, бути широко ерудованою людиною, оратором, дипломатом.

Законодавчі основи охорони здоров'я та санітарно епідеміологічного нагляду

Законодавство України про охорону здоров'я базується на Конституції України і складається прийнятих актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я.

У законодавчих актах про охорону здоров'я основні поняття мають таке значення:

здоров'я - стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад;

охорона здоров'я - система заходів, що здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, фізичними особами - підприємцями, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, медичними та фармацевтичними працівниками, громадськими об'єднаннями і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя;

зклад охорони здоров'я - юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що забезпечує медичне обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників;

ризик - ймовірність виникнення негативних наслідків від провадження господарської діяльності та можливий розмір втрат від них, що вимірюється у кількісних та якісних показниках;

прийнятний ризик - соціально, економічно, технічно і політично обґрунтований ризик, який не перевищує гранично допустимого рівня.

Основними принципами охорони здоров'я в Україні є:

- визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України;
- попереджувально-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я;

- дотримання прав і свобод людини і громадянина в сфері охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій;
- гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими або індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найбільш вразливих верств населення;
- рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг в сфері охорони здоров'я;
- відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість;
- орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в сфері охорони здоров'я;
- багатоукладність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва і конкуренції;
- децентралізація державного управління, розвиток самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі.

Конституція України про охорону здоров'я населення

Стаття 16. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 42. Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Стаття 49. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Стаття 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»

Цей Закон визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю).

Державний нагляд (контроль) - це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування (далі - органи державного нагляду (контролю)) в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Існують планові та позапланові заходи державного нагляду (контролю), які здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом.

Спосіб здійснення державного нагляду (контролю) - процедура здійснення державного нагляду (контролю), яка визначена законом.

Принципи державного нагляду (контролю)

Державний нагляд (контроль) здійснюється за принципами:

- пріоритетності безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності;
- підконтрольності і підзвітності органу державного нагляду (контролю) відповідним органам державної влади;
- рівності прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;
- гарантування прав та законних інтересів кожного суб'єкта господарювання;
- об'єктивності та неупередженості здійснення державного нагляду (контролю), неприпустимості проведення перевірок суб'єктів господарювання за анонімними та іншими

безпідставними заявами, а також невідворотності відповідальності осіб за подання таких заяв;

- здійснення державного нагляду (контролю) лише за наявності підстав та в порядку, визначених законом;

- відкритості, прозорості, плановості й системності державного нагляду (контролю);

- неприпустимості дублювання повноважень органів державного нагляду (контролю) та неприпустимості здійснення заходів державного нагляду (контролю) різними органами державного нагляду (контролю) з одного й того самого питання;

- невтручання органу державного нагляду (контролю) у діяльність суб'єкта господарювання, якщо вона здійснюється в межах закону;

- відповідальності органу державного нагляду (контролю) та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства, порушення прав та законних інтересів суб'єкта господарювання;

- дотримання умов міжнародних договорів України;

- незалежності органів державного нагляду (контролю) від політичних партій та будь-яких інших об'єднань громадян;

- наявності одного органу державного нагляду (контролю) у складі центрального органу виконавчої влади.

- презумпції правомірності діяльності суб'єкта господарювання у разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків суб'єкта господарювання та/або повноважень органу державного нагляду (контролю);

- орієнтованості державного нагляду (контролю) на запобігання правопорушенням у сфері господарської діяльності;

- недопущення встановлення планових показників чи будь-якого іншого планування щодо притягнення суб'єктів господарювання до відповідальності та застосування до них санкцій;

- здійснення державного нагляду (контролю) на основі принципу оцінки ризиків та доцільності.

Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю)

1. Державний нагляд (контроль) здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів, або у приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених законом.

2. У разі якщо суб'єкт господарювання на відповідний плановий період включений до планів здійснення заходів державного нагляду (контролю) одночасно кількох органів державного нагляду (контролю), відповідні планові заходи здійснюються органами державного нагляду (контролю) комплексно - одночасно всіма органами державного нагляду (контролю), до планів здійснення заходів державного нагляду (контролю) яких включено суб'єкта господарювання.

Здійснення заходів державного нагляду (контролю) різними органами державного нагляду (контролю) з одного й того самого питання заборонено.

3. Планові та позапланові заходи здійснюються в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений його правилами внутрішнього трудового розпорядку.

4. Виключно законами встановлюються:

- органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності;
- види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду (контролю);
- повноваження органів державного нагляду (контролю) щодо зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг;
- вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності;
- спосіб та форми здійснення заходів здійснення державного нагляду (контролю);
- санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду (контролю) припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа.

Орган державного нагляду (контролю) не може здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, якщо закон прямо не уповноважує такий орган на здійснення державного нагляду (контролю) у певній сфері господарської діяльності та не визначає повноваження такого органу під час здійснення державного нагляду (контролю).

5. Виробництво (виготовлення) або реалізація продукції, виконання робіт, надання послуг суб'єктами господарювання можуть бути зупинені повністю або частково виключно за рішенням суду.

Відновлення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг суб'єктами господарювання після призупинення можливе з моменту отримання органом державного нагляду (контролю), який ініціював призупинення,

повідомлення суб'єкта господарювання про усунення ним усіх встановлених судом порушень.

6. Посадовій особі органу державного нагляду (контролю) забороняється здійснювати державний нагляд (контроль) щодо суб'єктів господарювання, з якими (або із службовими особами яких) посадова особа перебуває в родинних стосунках, або в разі виникнення у неї конфлікту інтересів згідно із законодавством у сфері запобігання і протидії корупції.

7. У разі якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів допускають неоднозначне (множинне) трактування прав і обов'язків суб'єкта господарювання або повноважень органу державного нагляду (контролю), така норма трактується в інтересах суб'єкта господарювання.

8. Органи державного нагляду (контролю) та суб'єкти господарювання мають право фіксувати процес здійснення планового або позапланового заходу чи кожен окрему дію засобами аудіо - та відеотехніки, не перешкоджаючи здійсненню такого заходу.

9. Невиконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів органу державного нагляду (контролю) тягне за собою застосування штрафних санкцій до суб'єкта господарювання згідно із законом.

10. Посадові особи органу державного нагляду (контролю) з метою з'ясування обставин, які мають значення для повноти проведення заходу, здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, огляд територій або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, а також будь-яких документів чи предметів, якщо це передбачено законом.

Під час проведення заходів державного нагляду (контролю) не допускається вилучення у суб'єктів господарювання оригіналів їхніх фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, а також комп'ютерів, їх частин, крім випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством.

11. Плановий чи позаплановий захід щодо суб'єкта господарювання - юридичної особи має здійснюватися у присутності керівника або особи, уповноваженої керівником. Плановий чи позаплановий захід щодо фізичної особи - підприємця має здійснюватися за його присутності або за присутності уповноваженої ним особи.

12. Перед початком здійснення державного нагляду (контролю) посадова особа органу державного нагляду (контролю) вносить запис до журналу реєстрації заходів державного нагляду (контролю) (за наявності такого журналу у суб'єкта господарювання).

13. Діяльність органів державного нагляду (контролю), пов'язана зі збором інформації, метою якого є отримання відомостей про масові явища та процеси, що відбуваються у сфері господарської діяльності, не вважається заходами державного нагляду (контролю).

14. Під час та після здійснення державного нагляду (контролю) посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані зберігати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію суб'єкта господарювання.

Інформація, доступ до якої обмежено законом, одержана посадовою особою органу державного нагляду (контролю) під час здійснення державного нагляду (контролю), може використовуватися виключно в порядку, встановленому законом.

Органи державного нагляду (контролю) забезпечують спеціальний режим захисту та доступу до інформації, що є комерційною таємницею, згідно з вимогами закону.

15. При здійсненні заходів державного нагляду (контролю) посадові особи органів державного нагляду (контролю) зобов'язані використовувати виключно уніфіковані форми актів.

З метою забезпечення суб'єктів господарювання та органів державної влади, органів місцевого самоврядування інформацією про заходи державного нагляду (контролю) створюється інтегрована автоматизована система державного нагляду (контролю).

Порядок відбору зразків продукції для визначення її якісних показників та форми акта відбору зразків продукції (затверджено Постановою від 31 жовтня 2007 р. N 1280 Кабінету Міністрів України)

1. Відбір зразків продукції здійснюється на підставі письмового вмотивованого рішення керівника органу державного нагляду (контролю) або його заступника згідно із Законом України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності". У рішенні про відбір зразків продукції зазначається кількість зразків для кожного виду (типу) продукції (не менш як два), необхідних для проведення експертизи (випробування), а також місце її проведення. При цьому кількість зразків продукції, що відбираються, повинна відповідати кількості, зазначеній у відповідному рішенні органу державного нагляду (контролю).

2. Відбір зразків продукції здійснює посадова особа органу державного нагляду (контролю) у присутності керівника, юридичної особи, фізичної особи - підприємця або уповноваженої ними особи, які мають право заявляти клопотання з приводу пов'язаних з таким відбором дій, про що вноситься запис до акта відбору зразків продукції.

3. Посадова особа органу державного нагляду (контролю) до початку відбору зразків продукції зобов'язана пред'явити суб'єкту господарювання відповідне рішення та ознайомити його з порядком відбору зразків продукції.

4. Відібрані зразки продукції повинні бути укомплектовані, упаковані та опломбовані (опечатані) посадовою особою органу державного нагляду (контролю) і зберігатися та транспортуватися в умовах, що забезпечують незмінність параметрів, за якими буде проводитися експертиза (випробування) таких зразків.

Контрольний зразок продукції залишається у суб'єкта господарювання і зберігається в умовах, що забезпечують збереження його якості та цілісності, до ознайомлення з результатами експертизи (випробування).

5. Посадова особа, яка відбирає зразки продукції для проведення експертизи (випробування), забезпечує їх збереження і своєчасність доставки до місця проведення експертизи (випробування).

6. Посадова особа органу державного нагляду (контролю) складає акт відбір зразків продукції (додаток 2) у трьох примірниках.

В акті зазначаються: місце і дата його складення; номер і дата рішення керівника органу державного нагляду(контролю), на підставі якого здійснюється відбір зразків продукції, посада, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила їх відбір; найменування та місцезнаходження юридичної особи та/або її відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, в яких здійснюється відбір зразків продукції; посада, прізвище, ім'я та по батькові уповноваженої особи суб'єкта господарювання; перелік і кількість відібраних зразків продукції із зазначенням виробника, дати виробництва, серії (номера) партії, загальної вартості зразків; додаткові відомості (з урахуванням специфіки зразків продукції).

Усі примірники акта підписуються посадовою особою, яка відібрала зразки продукції, та керівником юридичної особи, фізичною особою - підприємцем або уповноваженою ними особою. У разі відмови керівника юридичної особи, фізичної особи - підприємця або уповноваженої ними особи від підписання акта посадова особа органу державного нагляду (контролю) робить в акті запис про те, що керівник юридичної особи, фізична особа - підприємець або уповноважена ними особа з актом ознайомлені і від підпису відмовились.

Один примірник акта передається разом з опломбованими (опечатаними) зразками продукції до уповноваженої та/або акредитованої організації (лабораторії), що призначена для проведення експертизи (випробування) та зазначена в рішенні про відбір зразків

продукції, другий - залишається у суб'єкта господарювання, третій - у посадової особи, яка здійснила відбір зразків продукції.

Додаток 3

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 31 жовтня 2007 р. N 1280

АКТ
відбору зразків продукції

_____ (місце складення акта)

_____ (дата складення акта)

Відповідно до статті 14 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" та згідно з

_____ (номер і дата рішення керівника органу державного нагляду, на підставі якого здійснюється відбір зразків продукції)

_____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові посадових осіб, які здійснюють відбір зразків продукції)

здійснили у

_____ (найменування та місцезнаходження юридичної особи та/або її відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, в яких здійснюється відбір зразків продукції) у присутності

_____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові керівника юридичної особи, фізичної особи - підприємця або уповноваженої ними особи)

відбір зразків продукції

_____ (перелік та кількість відібраних зразків продукції із зазначенням виробника, дати виробництва, серії (номера) партії, загальної вартості зразків)

Додаткова інформація:

Цей акт складено у трьох примірниках, один з яких передається разом з опломбованими (опечатаними) зразками продукції до уповноваженої та/або акредитованої організації (лабораторії), що призначена для проведення експертизи (випробування) та зазначена в рішенні про відбір зразків продукції, другий - залишається у суб'єкта господарювання, третій - у посадової особи, яка здійснила відбір зразків продукції.

Під час відбору зразків продукції

_____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові керівника юридичної особи, фізичної особи - підприємця або уповноваженої ними особи)

заявлено такі клопотання: _____

Посада, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, її підпис _____

Посада прізвище та по батькові керівника юридичної особи, фізичної особи – підприємця, або уповноваженої ними особи, їх підписи) _____

Правильні відповіді до тестів: 1д; 2д; 3 г; 4д; 5д; 6д; 7д; 8в; 9 а; 10б; 11в; 12д

